

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISK DAGBLADET

Kolmapäeval, 5. mail 1971

Nr. 35 (3620)

13. aastikäik

Eesti loteriid pikendatakse

Esinduse juhatus on valitsusele esitanud palve tänavuse loteriid pikendamiseks. Küsimust arutab praegu Kaubandusministeerium. Otsust on oodata lähemal ajal.

Tänavuse loteriid loomine oli ette nähtud 1. juunil. Esinduse samu loteriid pikendamiseks on tingitud ootamatud asjaolud, mis ilmnesid mõni nädal tagasi. Nimelt selgus, et firma, milline kokkuleppe kohaselt on mitmeid aastaid eesti loostipileteid müünud rootslastele, ei ole tänavusel talvekuudel saanud normaalselt tegutseda.

Kuna mainitud firma on sinus seltselade ettevõtte riigis, on täher olukord tabanud ka kümnekonda rootsi loteriid, millised samuti kasutasid mainitud firma kaasaabi loostide realiseerimiseks. Olukorrast puudutavad rootsi loteriid on omavahel asja kaalunud ning otsustanud moodustada komisjoni, mille ettepanekul toimub müügiorganisatsiooni tõenäolikkude korraldamine.

Neist sammudest on Kaubandusministeeriumi informeeritud, mille kaasaabi toimubki uue korra rakendamise. Müügiüksuse töö uskorralduse rakendamiseks ollakse praegu teokil. Need eeldused võivad aga venida suveni, milletohtu E. Suurlooteri võimalused loostide realiseerimiseks rootsi turul vähenevad nii ulatuses kui tähtsajaks, mis loteriid õnnestumisele vajalikud.

Olukorrast informeeris Esinduse juhatus loteriidjuhataja pr. Irina Aug. Ta andis ka ülevaate eestlastele teostatud loostimüügist, tähendades, et tehtud pingutused ei ole ka meie sektoris lootustega tasakaalus — paljud kaasmaalased pole neile saadetud kuut loostipiletit (15 kr. väärtuses) välja lunastanud, kuigi neile loostide omandamine ei teeks raskusi.

Tõenäolikkude kaasmaalased eesti loteriid eesmärkidest ebaeeldlikud, konstateris Esinduse juhatus. Peeti soovitatavaks ajakirjanduse abi seletuseks, et eesti loteriid teostatakse eesmärgil anda välja igast aastest kultuuriauhind ning katta noorsoo- ja kultuuritöö kulud. Loteriid puuduvad võimalused teha suuremaid kulutusi reklaamiks. Ka riigivõimud on arusaamisel, et eesti ravusgruppi kokkukohi ja sisemine distsipliin ei õigusta sellelaadseid kuluseid.

Tekkinud olukorra pöördub Esinduse juhatus ja loteriid toimikond eesti avalikkuse poole tõsise palvega loteriid ümestumise kaasa aitamiseks.

Kuna seni ainult mürdosa eestlasti on loteriidpileteid omandanud, on Järg. lhk. 7.

Rahvaülikooli suekursused

Tänavune rahvaülikooli suekursus toimub 2.—14. augustini. Nii otsustas rahvaülikooli juhatus oma äsja sel koosolekul, kus juhatus esimeheks valiti Jaan Erik Sergio, kes ühtlasi on ka Esinduse Koolikomisjoni esimeheks. Esinduse juhatus pooli nimetatuna kuuluvad rahvaülikooli aude juhatusse veel Richard Norvelli, Hmar Laan ja Mart Nurk ning Alur Reimans ja Ahti Pae lektorite ja Peeter Teedla õpilaskonna esinajana.

Eelseisev rahvaülikooli suekursus korraldatakse koostöös Eesti Noortetöoga. Kursusele on võimalik vastu võtta vähemalt 25 eesti noort aastais 17.—25. Osavõtmaks kursusest on 250 kr. isikult majutamise ja toidu eest kahe nädala jooksul. Kaugemalt tulijale tasutakse osa sõidukuludest, kui need ulatuvad üle 50 kr.

Tänavune rahvaülikooli suekursus toimub Gimo lossis, milline oma kauni miljööga on olnud kodus ka kümnele eelmisele kursusele, alates a. 1958. Ainult üks rahvaülikooli kursus, a. 1963 toimus väljaspool, Sigtunas, kui Gimo t renoveeriti. Gimo on sellega kujunenud kindlaks mõisteks eesti noortele, kelledest üle 350 on aastate jooksul rahvaülikooli suekursusest osa võtnud.

Rahvaülikooli kursuste sihiks on eesti noortele anda abi eestlaste teadmiste täiendamiseks, ja nimelt

eesti keele, ajaloo, maateaduse, kultuuriloo ning praeguse olukorra kohta. Lisaks eelmisele tahab rahvaülikool süvendada demokraatliku ühiskonnakorra tundmist ning põhjusi ja vajadusi eesti ühiskonna ehitamiseks Rootsis. Samaaegselt püüab rahvaülikooli grupitöö vormes arata huvi kõneõppuse, deklamatsiooni, kunsti, rahvatantsu ning koosolekute juhtimise vastu, milles anatakse praktilisi näpunäiteid ning teostatakse harjutusi.

Rahvaülikooli suekursused on eesti noori lähendanud erilisel viisil. Iga kursus on omaette sõprusring pikema ajaks, mõneleki kogu tuks. Registreerimine tänavusele kursusele on alanud. Seda võib teha telefonil 08/87 70 53 või kirjalikult aadressil: Rootsi Eestlaste Esindus, Pock 11, 100 52 Stockholm 20.

Eisenhower selgitab: ROOSEVELT OLIS SEE KES ANDIS ÄRA BERLIINI

Läanemaailmas on kuni viimase ajani levitatud Teise maailmasõja lõppvõitlusi analüüsides versiooni, et lääneriikide sõjajõudude ülemjuhataja Euroopas kindral Eisenhower loobus Berliini okupeerimisest ja andis selle venelastele omal algatusel, kuna ta ei pidanud linna omar strateegiliselt tähtsaks. Suure ajaloolise riikide avaldatud materjale ja dokumente, mis annavad Berliini vallutamise kohta hoopis vastupidise pildi ning süüdlasena ei esine siin kindral Eisenhower vaid president Roosevelt.

Kindral Eisenhower andis oma-poolse versiooni Teise maailmasõja lõppvõitlusi kohta 1952. aastal mõningatele vabariiklaste partei poliitikutele, kui ta kandideeris presidendikohale. Tema stenografeeritud sõnavõttu peeti ligemale kakskümme aastat saladuses, kuid nüüd sattus see Ühendriikide ajakirja "U.S. News & World Report'i" toimetuse kätte ja see pidas Eisenhoweri nime puhtaks pesemiseks vajalikuks Eisenhoweri sõnavõttu avaldada.

Kindral sõnavõttu selgub, et ta ei usaldanud venelasi ja tundis kogu aeg muret nende edasitungi pärast Euroopa sildamises.

Tema kavatsuseks oli Berliini vallutamine lääneriikide sõjavägedega, kuid sellest plaanist tõmbasid kriipsu läbi poliitilised juhud, kellelele ta pidi alluma.

Eisenhoweri jutujamist selgub, et ta lendas suure saladuskatte all 1944. aasta jaanuaris Londonist Washingtoni ja protesteeris ägedalt pre-

sident Roosevelti juures lääneliitlaste plaanide vastu, millede alusel Saksamaa kavatseti pärast sõda jauringtoni ja protesteeris ägedalt pre-

Järg. lhk. 7.

Lõpetas Londoni teatrikooli

LONDON (EH) — Aprilli kuu algul oli võimalik näha Londonis Rada (Royal Academy of Dramatic Art) Vanburgh Teatris Arthur Milleri tuntud näidendi "The Crucible" naispeaosas 20. a. eestlannat Mary Tamm, kes sel kevadel esimese eestlasena lõpetas selle maailmakutuls näitlejate kooli, mis on Inglismaale ja maailmale annud lugematul arvul kuulsaid tähti nii näitlevale, filmile kui ka TV'le.

Nautisime A. Milleri 17. sajandi Salemi nõiaprotsessi loos üle 20-ne noore seas Mary Tamm, Elizabeth Proctori osas, kes langeb nõiks olemissüüdistuse alla koos mehega.

Kes on Mary Tamm, see mustajuukseline kaunis neiu?

Inglismaa eestlased tunnustavad tema ema, lauljatar Raissa Tamm, ja külajap ema kaudu on teatrikiik ka tütrese pärandunud.

— Näitlemine on mulle reaalsus. Teisi iseloomu mängides, nende erinevusi avastades, neisse süvenedes, olen ma ka ennast rohkem tundma õppinud, kui see 'normaalses' — kella 9-st kuni 5-ni kestvas — töös oleks võimalik olnud, ütles Mary Tamm "Yorkshire Evening Posti" intervjuus, millele on lisatud ka tema foto. Sellest artiklist selgub ka, et igal aastal tehakse RADA-sse pääseda 750 noort — mitte üksnes Inglismaalt, vaid ka Ameerikast, Austraaliast, Uus Meremaa ja mujalt.

Kohti on ainult 21-le uuele õpilasele, nendest seitsmeks tütarlapsele. Kõik pääsevad katseile, aga vastu võetakse ainult need, kellel on eriline sode, ütles direktor Gruttwell, lisades, et neil peab ka olema midagi huvitavat või silmapaistvat isikuses, sest keegi ei taha ju näha igavat näitlejat.

Mary Tammel on seda erilist sädet ja nüüd kooli lõpetamise järel seissab ees endale nime loomine. Aga maailmalinnas pole see sugugi kerge ja kõnealul olevas artiklis antakse hoiatus, et iga noore näitleja läbilõpmise võimalused on 9000:1 vastu. See aga Mary Tamm ei kohuta. Ta arvab: "Edu saavutamiseks peavad

näitlejad omama iseäralise kvaliteetide kombinatsiooni — ühelt poolt kavalad, äärmajaga ja kõvad — teiselt poolt kujutlusvõimega ja tundelised".

Londoni teatriajakirjast "The Stage" (15. aprillist) loeme ka RADA auhinna saanut hulgast Mary Tamm nime, kes on saanud Emile Littleri auhinna "for promise, excellence and professionalism".

Mary Tammel on pärast 4-aastast õppimist ees praktika-aasta ühes provintsi teatris.

Muutusi usulistest saadetes

Märtsikuu algul teatasime kavatsufavaist eestikeelsetest raadiosaadetest lühilainel Lissabonist — "Stefanuse Sõnumite" nime all.

Raadiosaadete alustati juba mitu nädalat tagasi, kuid kahjakt on nii lainepikkus kui saatetajase muudetud. Saated toimuvad kaks korda nädalas, igal kolmapäeval ja laupäeval kl. 20.15–20.30 Lääne-Euroopa aja järgi, s.o. kl. 22.15–22.30 Ida-Euroopa aja järgi. Laineikkus on 31,33 m (9,575 kHz). Samuti on saate nimi muudetud: selleks on nüüd "Hea sõnum".

Mary Tamm

Eesti Rahvaülikooli suekursusest osavõtjad Gimo lossipargis loengut kuulamas.

LBJ naudib oma miljoneid, peab rantshot ja kirjutab

Mida teeb erulainud Ameerika Ühendriikide president? Millega saadab oma aega mööda Richard Nixon eelkäija Lyndon Johnson, kes on praegu 62-aastane ning oli tuntud Washingtonis oma dünaamilise energia ja suurejooneliste poliitiliste kombinatsioonide tõttu? Paljud Valgele Majale ja Johnsoni perekonnale lähedal seisnud isikud olid arvamisel, et Johnson ei lepi vaikse eruminekuga vaid jääb Ühendriikide poliitilisel näitlaval tegutsema mõjuvõimsa tegurina. Need isikud on siiski oma ennustustega märgist mööda tasknud, kuna Johnson elab vaiksel Texases oma suures rantshos ning on ilmselt õnnelik oma tagasihoidliku ja muretu eluga.

Johnsoni praegused lähemad sõbrad kinnitavad, et endine president, kes veetis 31 aastat Washingtonis poliitilise elu keeristes Esindajatekoja liikmena, senaatorina, senati enamusarvite juhina, Ühendriikide asepresidendina ja presidendina, on kaotanud ilmselt huvi aktiivse poliitilise tegevuse vastu.

Vanema riigimehe ja demokraatliku partei ühe kandelalana tuleb tal siiski vahetevahel kõneda esinada, kuid ta teeb seda rohkem kohusetundest kui huvist poliitika vastu ning tõmbub pärast esinemist taas tagasi oma tatu vaikusesse.

Käesoleval aastal tuleb tal siiski kaasa teha kahe suurema sündmuse, mis on tihedalt seotud tema nime ja tema eluga. Nimelt toimub 22. mail Austins Texasel ülikooli juures Lyndon B. Johnsoni Presidential Library ja Lyndon B. Johnson School of Public Affairs sissepühitamine, millest võtab osa 2400 Ühendriikide juhtivat tegelast eesotsas president Nixoniga.

Teiseks suursündmuseks on 800 leheküljelise Lyndon Johnsoni mälestuste kogu esimese osa ilmumine.

Raamat käsitleb Lyndon Johnsoni tähtsaimaid otsuseid ja probleeme tema presidendiks olemise ajal.

Endine president on vaatamata mõningatele tervisehäiretele üldiselt heas vormis. Ta on paaril korral haiglas olnud rinnus esinevate valude pärast, kuid nendel häiretel ei ole olnud tõsisemaid tagajärgi.

Ta jooksed on muutunud tunduvalt hallimaks ning ta kannab neid praeguse moelaine kohaselt pikkadena. Füüsiliselt hoiab ta ennast heas vormis pideva ujumise ja käib vahetevahel ka lähedal asuvas Fredricksburgis golfi mängimas.

Suurema osa oma ajast pühendab ta siiski oma rantshole, mis asub 60 miili lääne pool Austin'it. Ilusad veerulikt maastikud, kuigi ümbruskonna künkad ja karjamaad on pikade põudade tõttu sageli pruunikas, ei ole Johnsoni suurtalul karjamaadel kunagi märgata põua jälgi. Suurepärane niisutussüsteem hoolitseb selle eest, et ta talu karjamaad on alati sametiselt roheline, moodustades oma suure põliste tammepuudega rõõmsa oasi kõrbenud looduse keskel.

Lyndon Johnson oli hea poliitik, kuid kõrvuti sellega ka suurepärane äriees, kes lahkus Valgest Majast miljonärina. Tema kuuluvaid maalasid Texases arvatakse 15 000 akreile ning lisaks suurtele maomandidele kontrollib ta majanduslikult seisset panka ning temale kuuluvad Texas Broadcasting Company, mis hõlmab raadio- ja televisiooni- saateajamade ahelikku ning Johnson City Foundation.

Asjatundjad hindavad, et Lyndon Johnsoni varandused võivad ulatuda 7 miljoni dollarini kuni 20 miljoni dollarini. Tema ärikaaslaste mainivad, et Johnson ei ole enam huvitatud äri tegemisest ja raha kogumisest ning müüs hiljuti maha ühe panga ja ühe väiksema rantshi.

Endise presidendi abid mainivad, et Johnson on lõpetanud suurema osa tööst oma memuaaride esimese osa komplekteerimisel. Mälestuste kirjanekul on teda tõhusalt abistanud tema omaaegne välispoliitiline nõuandja Walt W. Rostov, kes tegutses praegu professorina Texase ülikooli juures. Suurema osa oma kirjatööst sooritas Johnson oma rantsho eluhoone kabinetis, kuid üks kord nõudlas siirdub ta Austinisse Federal Buildingusse, kus tal on ametlik büroo ja vajalik ametkond, kelle ülevõlpidamiseks valitsus maksab 80 000 dollarit aastas.

Lyndon Johnsoni memuaarid ilmuvad kahes osas ning nendest saadavat sissetulekut hinnatakse 1,5 miljoni dollarile.

Saadud summad lähevad Lyndon B. Johnsoni Public Affairs Foundation'ile, mis rajati Johnsoni nimelise raamatukogu toetamiseks. Johnsoni raamatukogu on ligemalt 31 miljoni lehekülje dokumente ning seal on heilindile jäädvastatud Johnsoni poliitiline karjäär, mida valgustavad tema sõbrad ja vaenlased.

Kui Johnson lõpetab oma memuaaride kirjutamise, siis esineb ta tõenäoliselt mõningates ülikoolides loengutele. Samuti on arvatud, et ta kõneleb mõningatel demokraatliku partei rahakogumise lõunasöökidel ja kõnekoosolekudel, kuid hoiab eemale aktiivsest poliitikast. Üks tema lähimatest sõpradest mainib, et Lyndon Johnson on leidnud endale väärrika elustiili pärast pingutavaid presidendiaastaid ning kavatseb selles stiilis oma elu jätkata.

Venelased aitasid USA-d Kuuba-kriisis

WASHINGTON — USA Keskkolure — CIA — direktor Richard Helms kõneles USA ajalehtetoimetajate ühingu koosolekul, kus ta m.h. avaldas, et USA sai 1962. Kuuba raketikriisi ajal väärtsüüliku informatsiooni võrdlemisi kõrgetel kohtadel olevalt N. Lõidu kodanikelt, kes seda tehes panid isendi julgeoleku kaalule.

Ta keeldus andmast selle kohta lähemaid andmeid, kuid rõhutas, et CIA tegevis on äärmiselt oluline USA heaolu teenäpärava ohtlikus maailmas, Helms, kellele see oli esimeseks avalikuks sõnavõtteks pärast 1966. a. mil ta sai CIA direktoriks, puudutas ka küsimust, kas CIA võib sekkuda ka USA sisemise julgeoleku küsimustesse. Ta võitis omaks, et viimane on põhiliselt FBI ülesanne ja CIA tegevusse kuulub välisluure, kuid rõhutas, et CIA kavatseb ka edaspidi koguda informatsiooni USA kodanikest, kui see vajalikuks osutub.

Lyndon Johnson oma rantsho produktiga — väikese sigudikuga.

15 INIMRÖÖVI uus poliitiline SURVETEHNKA

Alates 1968. aasta 28. augustist kasutatakse diplomaatide röövimist poliitilise sunni- ja survevahendina. Vastav kroonika Lääne-Saksa ajakirjas "Stern" (nr. 12 — 1971) näitab, et sellest ajast peale kuul tāsani toimus juba 15 röövi. Neist 4 Brasiilias, 3 Uruguais, 3 Guatemalas, 2 Kanadas, 1 Dominikaani vabariigis (Haiti saarel) ja 1 Hispaanias. Ainult esimene rööv — Guatemalas — ebaõnnestus. Oma esimeseks ohvriks valisid Guatemala revolutsionärsed sissid (organisatsioon FAR) USA saadiku John Gordon Meini. Tulevabastust sisside ja saadiku ihukatse vahel mõrvati John Gordon Mein.

Teiseks ohvriks valis Guatemala FAR (6. märtsil 1970) USA tööatast- hee Guatemalas Sean M. Holly. Pärast kahepäevast viibimist sisside võimuses, vabastati ta kahe poliitilise vahialuse vastu. Kolmandana röövit Guatemalas (31. märtsil 1970) Saksa saadik Karl von Sprei. Organisatsioon FAR nõudis 22 poliitilise vahialuse vabastamist. Et valitsus jättis selle nõude täitmata, mõrvasid sissid Karl von Spreit.

Brasiilias teostati esimene diplomaatide rööv 4. septembril 1969. Ohvriks valiti USA saadik Brasiilias Charles Elbrick. Röövimise teostas organisatsioon ALN (Aktion Nationalist Vabastamiseks). ALN nõudis 15 vahialuse vabastamist. Et valitsus täitis selle ELN nõude, pääses Elbrick juba nelja päeva pärast tagasi vabadusse.

Teise ohvriks röövis ALN 11. märtsil 1970 Jaapani peakonsuli Sao Paulus Nobua Okuchi. Ka Okuchi vabanes pärast nelja päeva mõõdumist 5 poliitilise vahialuse vabastamis- se tõttu. Kolmandana ohvriks röövis ALN Lääne-Saksa saadiku Brasiilias Ehrenfried von Hollebeni. Kuus päeva pärast röövimist vabanes Holleben 40 poliitilise vahialuse vabastamis tulemusena.

Neljandaks ohvriks valis Brasiilia ALN Shveitsi saadiku Brasiilias Giovanni Bucheri, kes viibis röövitajate võimuses 40 päeva. Ta vabades taastamiseks vabastas Brasiilia valitsus 70 poliitilist vahialust.

Uruguais alustati diplomaatide röövimist 31. juulil 1970. Röövimist teostava organisatsioonina esineb MLN (Rahvuslik Vabastusliikumine). Esimeseks ohvriks valiti Brasiilia konsul Montevideos Aloisio Dias Gomide, kes viibis röövitajate valduses 206 päeva. Siss vabastati ta lunarahaga (250 000 dollari) vastu. Selle summa tasus röövitu naine.

Samal päeval kui Gomide rööviti ka USA politseinik Montevideos Dan Mitrone. Kümme päeva pärast röövimist Mitrone mõrvati. Kolmas Uruguais sisside (tupamaros) ohver oli USA põllumajanduskesper Montevideos Claude Fly. Ta vabastati 208 päeva pärast röövimist ta halva terviseliku olukorra pärast. Kuul neljas ohver — Briti saadik Uruguais Geoffrey Jackson viibib ikka veel sisside võimuses. Ta rööviti 8. jaanuaril 1971.

Dominikaani vabariigis rööviti 24. märtsil 1970 USA lennuvõtte atšase Santo Domingos Donald Crowley. Röövimise teostas organisatsioon

FRN (rahvuslikud revolutsiooni sõjajõud). Kaks päeva pärast röövimist, kui vabastati 19 poliitilist vahialust, pääses ka Crowley vabadusse.

Kanadas rööviti 5. oktoobril 1970 Briti kaubandusatašee Montrealis James Cross ja 10. oktoobril 1970 Briti kaubandusatašee Montrealis James Cross ja 10. oktoobril 1970 Quebeci provintsi töömister Pierre Laporte. Röövimised teostas Quebeci provintsi vabastamisrühm (FLQ). Laporte mõrvati ja James Cross vabanes siis (pärast 59 päevast vangistust), kui röövitajal lubati vabalt lahkuda Kanadast Kuubasse.

Hispaanias röövis (1. detsembril 1970) baskid (organisatsioon "Vaba Baskimaa" ehk ETA) Lääne-Saksa konsuli San Sebastianis Eugen Belhili. Pärast 24-päevast vangilõpu vabastati baskid Belhili ilma vastutasuta.

Diplomaatide röövimised põhjustasid seni neli mõrva. Et neid röövimist kasutatakse väljapressimiseks, siis suudeti nende kaudu vabastada kokku 151 poliitilist vahialust. Kõige eelistatavamad pantvangid on USA ja Lääne-Saksa diplomaadid. Röövimised toimuvad diplomaatide kaitsel vaatamata. Et see loob ebakindla olukorra ja et röövid on muutunud juba tavaks, siis kehtib diplomaatide kohta juba isegi see küsimus: kes on järgmine?

Ohvriterikas Vietnami sõda USA-le

SAIGON — Pärast Vietnami sõja alustamist suuremas skaalas umbes aastal 1961, on USA kaotanud langenute näol 43 000 sõdurit — üks-teist tuhat rohkem kui Korea sõjas ja 8 513 vähem kui Esimeses maailmasõjas.

Peale langenute on veel 9 450 meest surnud muudel põhjustel, näiteks haigustesse jne. Haavatute arv on 238 000.

Vietcong ja Põhja-Vietnam on aga ameeriklaste arvustuste kohaselt kaotanud surmuna ligemale kolmveerand miljonit meest sama ajaperioodi jooksul.

ERL organitesse valiti uusi juhtivaid inimesi

Eesti Rahvusliku Liidu peakoosolekul, mis toimus Eesti Majas, arutati elavalt organisatsiooni senist ja tulevast tegevust ning võeti ette täiendusi ja muudatusi Liidu juhtivates organites. ERL tegevuse aruandest nähtus, et tegevus oli elav ja edukas m.a. esimesel poolil, kuid tagasihoidlikumaks jäinud järgneval poolaastal ja talveperioodil, olene- des sisemisest ümberkorraldustest jne.

ERL suurematest avalikkudest üritustest m.a. (dr. F. Luksepa ettekan-

Sovjet piirab taas juutide väljarändu

Kohe pärast N. Liidu 24-nda parteikongressi lõppu on selgesti märgata, et vene võimud on taas hakanud suhtuma juutide väljarändu restrikttiivsemalt. Enne kongressi, ilmselt selleks, et vältida poliitilike vahejuhtumite, anti suhteliselt kergekäelselt väljasõiduvõimalusi.

Näiteks on juutide väljarändu piir- damist pärast kongressi lõppemist saanud omal nahal tunda eriti tuge- valt juudid okupeeritud Lätis ja Leedus. Riias näiteks koosneb juuti- de koloonia vähemalt 30 000 isikust. Kui baltia juutidele enne kongressi anti võimude poolt väljasõidutõus- tele "poolikud vastused", siis nüüd on nad saanud teate, et nende aval- dused on lõplikult tagasi lükatud.

Rattamatk 270 kilom.

Rajuritele korraldatakse 1-7. au- gustini jalgrattamatk Karlstadist Metsakodusse. Registreerimise täht- päevaks on 1. mai.

Start toimub Karlstadis peajaama es 1. aug. kell 13. Kavasus on sõi- ta päevas viis tundi, umbes 45 km. Marsruut on järgmine: Karlstad — Kristinehamn — Gullspång — Skagavik — Bräta — Hova — Svenvik — Karlsborg — Möltorp — Hjo — Tidaholm — Metsakodu. Kokku 270 km. Saabumisel algab maleva langer. Ööbimised toimuvad teel telkides.

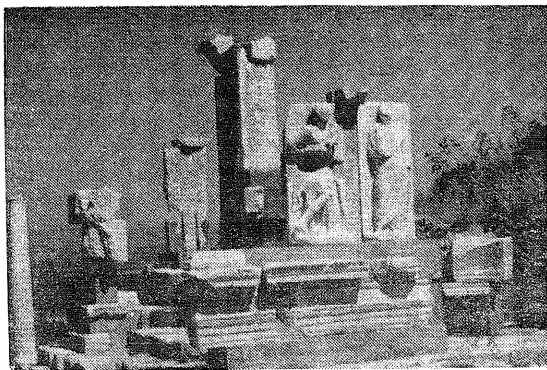
ne, muusikaline õhtu, debattkoosolek Rootsi riigipeeva valimiste puhul) oli osavõitu väga elav ja näitas, et vajadust sellelaadilise tegevuse järgi tuntuks.

Peakooosolek leidis, et organisatsi- on peab tulevikus, nagu varemalt- ki, suurt rõhku panema rahvuskas- laste ja liikmete koondamisele, võit- deldes eestlastekonnast võrdumise ja passiivseks jäämise tendentside vastu ja kasutades sellejuures eeskätt klubilise tegevuse vorme. Selle kõr- val tuleb aga korraldada ka valikke üritusi, mis on aktuaalse tähtsusega ja millisel alal Liit on aastate jook- sul tõhusat tööd teinud. ERL rahali- me aruanne, tasakaalus lkr. 5.364:78, ülejääk kr. 4.603:06, kinnitati ühel häälel.

Järgnevatel valimistel valiti ERL esimeheks üksmeelselt tagasi N. Metslov, kes eelmisel aastal oli ajapõuduse tõttu olnud kohalt taga- asi astunud. Liidu uude juhatus- se, kes jaotas omavahel ametid, vali- ti: Karl Talpak ja Roman Väli — abiesimehed, E. Kroll ja E. Kuiv — klubivanemad, A. Käo ja A. Suurna — laekurid, V. Nairis ja E. Tammer — kirjatöimetajad, E. Pank ja A. Kull — majandusala korraldajad, pr. E. Metslov — klubi perenaine ja B. Ustav ning G. Jerem — ametita juhatusliikmed. Juhatusliikmete asemikudeks vali- ti V. Puhm ja H. Kolik.

ERL reisivõimkomsioon valiti koos- seisuks: H. Grüner, M. Ojala ja F. alshberg, asemikud P. Taimre ja pr. M. Püss. Programmikomitee kujunes koosseisus: V. Nairis, prd. E.M. Hal- lap ja A. Nilsson-Aren, R. Väli ja H. Kolik.

Organisatsiooni naskomiteesse val- lis peakooosolek prd. M. Ambros — kohtukutsuja, E.M. Hallap, Dr. A. Viik, A. Nilsson-Aren, L. Käo, E. Grüner, H. Pank, S. Kull, A. Laas, H. Truus, K. Velliste, H. Kroll, H. Suurna, E. Linkvest, A. Taimre, A. Reinas, H. Laviste ja F. Viimar. Peakooosolekut juhatas N. Metslov ja protokolilis V. Nairis.

Ejeros. Marmorist eksponeeritud Vana-Kreeka ajast.

Laevalt deserteerunu viidi tagasi N. Liitu

BRIGHTON (EPL) — Dr. N. Solovjev, kes k.a. 3. veebruaril koos oma kaaslase ins. V. Stahovskiga deserteerus N. Liidu laevalt "Novomoskovsk" ja pöördus seejärel Austraalia võimude poole asüüloiguse nõudmisega, on kohaliku ajakirjanduse teatel otsustanud, hoolimata saadud asüüloigusest, pöörduda N. Liitu tagasi.

Tagasipöördumise asjaolud ei ole küllalt selged. On vaid kuuldud, et Solovjevi peidupaigas Sydney on külastanud üks N. Liidu ametnikke Canberrast ja andnud talle edasi kirja abikaasalt, kes jäi lastega kind-eeride taha. Pärast seda sõitis ta koos V. Stahovskiga Canberrasse ja saabus seal 16. aprillil Ansett-lennukil kahe N. Liidu saatkonna sekretäri saatel Melbourne'i, olles teel Singapuri.

N. Liidu saatkonnast teatati ajakirjanikele, et N. Solovjev võib-olla viiakse lennukil Sydneysse ja asetatakse seal N. Liidu laeva "Shota Rustaveli" pardale. Milline variant vastab tõele, selgub vahest hiljem.

Mis puutub Solovjevi kaaslasse Stahovskisse, siis olevat ta telefoniranud oma endisse peidupaika Sydney ja teatanud, et ta olevat põge-

nenud saatkonnast ja viibivat vabandust.

Põhjuse, miks Dr. Solovjev hüppas Sydneys ära vene laevalt, selvat kuuldavasti selles, et laeva viibides Adelaides olud tal kokkupõrge laeva politrukiga kommunismivastase kirjanuse pärast, mis saabusund tema nimel kohaliku vene pagulasorganisatsiooni poolt. Sellist kirjanust saadetakse igale N. Liidu laevale, mis külastab üksiköökilist sadamat Austraalias.

Politruki olevat ähvardanud teda mainitud kirjanuse saamise pärast tõsiselt konsekvtsidide laeva saabusumisel N. Liitu. Selle ähvarduse ajal ta deserteerunudki laevalt hiljapea, kui see Sydney sadamasse jõudis.

L.T.

Richard Koolmeister MARMORVALGE KREEKA

Paljud on pabandanud J.J. Winckelmanni peale, et ta on loonud oma plimvalge teooriaga väärarusaamise antiikaja kunstist. Valged marmorkujud ja -sambad, koopiad antiikaja kunsti maailmast, levisid Euroopas ja löid illusiooni valgest Kreekast.

Eksponeeritud Londoni, Pariisi ning Stockholm muuseumides aitavad kaasa valge Kreeka müüdi püsimiseks turistide keskel. Endise Suur-Kreeka külastamisel ei muutu see arusaamine nimetamisväärselt. Ainult kunsti eriteadlane võib avada turistile antiikaja nägemiseks. Marmorvalge Kreeka kaob ja asemele astub värviline, algul veel hele, siis aga järk-järgult ikka tumedam või koguni mustjas antiikae. Ilmselt oli Napoleonil vend Lucien Bonaparte (1775-1840) pimestatud valgest antiikajast, kui ta a. 1828 tegi Itaalias kreeka vaaside väljakaevamisel korralduse, et kõik muust vaasid tulevad puruks lüüa. Tal polnud aimugi, et ta nõndaviisi hävitas etruskide kunstivärsid.

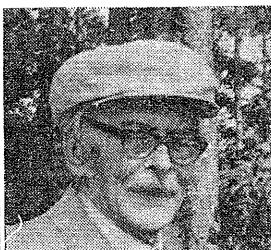
Kes oli siis Winckelmann, kes pimestas Euroopat oma plim-valge antiikmaailma pildiga? Johann Winckelmann (1717-1768) oli saksa arheoloog ja kunstiüraja, keda peetakse klassilise arheoloogia rajajaks ning koguni kunstiaarengu mõjutajaks. Algu töötas ta Saksaamaal Dresdeni linnas ja hiljem Kaalis, peamiselt Roomas, kus ta oli kardinal Albani raamatukoguhoidja. Kuuleks on ta saanud oma tööd kass klassilise kunsti uurimuse alalt (Geschichte der Kunst des Altertums, 1764). Itaaliasse pääsemiseks vahetas ta usku. Nii pääses ta oma eesmärgile. Töötas viis aastat. Võitles väga paljude raskustega. Aastal 1768 sõbravati ta oma töölaia taga. Saksa kirjanik G. E. Lessing (1729-1781) tähendas tema surma puhul, et ta oleks meeleldi ohverdanud paar aastat enda elust Winckelmanni heaks. Ka Goethe (1749-1832) oli Winckelmannist vaimustatud. Sitsiilias viibides oli just

Winckelmanni töö tema taskus reisijuhina. Eriti oli tal sellest suur abi Itaalias kunsti uurimisel.

Huvi marmormailma vastu oli äratatud. Reisijate ja reisikirjelduste arv kasvas arusaamisega ja nõudnend oli palju, kuid autoriteetseks kujunes seisukoht: "Topi Goethe ühte taskusse ja Winckelmann teise, et sa ei satuks eksiarvamisele oma otsustustest". Nii ka tehti. Tagasi tulles aga tooli suveniiridena kaasa skulptuure, reljeefe, sambaid ja isegi templeid. Need, kes hiljaks jäid, pidid leppima koopiatega, kipsvalandite ja piltidega. Nii kasvasid Euroopa muuseumide kogud leiumade kultuurilise vaeusustumise arvel. Soovid näha mõnda kuulsat originaali, siis külasta lihtsalt vastavaid muuseume Pariisis, Londonis, Kopenhagens või mujal. Varem ka Berlinis, kus võis imetleda näiteks Pergamoni altari.

Tartu ülikooli juures asuv Klassikalise Muinasteaduse Muuseum (asutatud a. 1803) pidi leppima antiikskulptuuride, -reljeefide ja portreede kipsvalanditega, millele arv on praegu liigi nellsada. Muuseumi asutajaks oli klassikalise filoloog, kirjanuse ja kunstiajaloo professor K. Morgenstern (1770-1852). Olgu siinkohal mainitud mõned kipsvalandid seoses milu artiklitega, mis varem on ilmunud Eesti Päevalehes. Nii näiteks on seal Sitsiilia Selinuse templi talastiku katteplaadid (metooidid), mis kujutavad kreeka kangelaste vägitugusid. Ühel neist on kujutatud jumalanna Athena, kes kaitseb muinaskangelast Perseust, kui see tapab mütolooilist naiskoletist Meduusi.

Soome sala- viinad ning Eesti kultuur

Kuvalehti - tõi ära artikli juures selle pildi Tuglastest, võetud tema kodus Nõmmel 1965.

Soome keeles on sõna "kultuurikas" — anekdootlik, eelistatavalt tõestisündinud lugu kellelki kultuuritegelasest. Ühe kenna sellise loo äärs surnud Friedebert Tuglaste jutustas hiljuti ajakiri Suomen Kuvalehti.

Kui Tuglas a. 1932 taas saabus Soome suvepuhkust veetma, oli seal hiljuti ära kaotatud pikemat aega kehtinud alkoholi müümise keeluseadus. "Oit-oi, miks te ometi selle keeluseaduse pikali lükkasite?" ohkas Tuglas naerulisi oma soome tuttavatele. "Kuidas eesti kirjanikud ja kunstnikud näid enam hakkama saavad? Nälgia suure me kõik". Ja ta seletas, et Eestis kirjanike ning kunstnike abirahad tulevad riikliku piiritsemonopoli ülekäikidest, kusjuures suuremateks ostjateks on just olnud mustal börsil hangeldavad soome piiritseksunigid. Valitses niisil selge soos soome salaviina ja eesti kultuuri õigusega vahel!

Eesti kultuurikapital jäi aga testatavalt silsi elujätkamiseks ka pärast a. 1932 alkoholi poliitilist murrangut Soomes. Kuid mõne aja eest nõudis Suomen Kuvalehti oma juhtkirjas — küll Eesti eeskujule vihanud —, et viinamonopoli ALKO tootusurust ülejääkidest ka hakataks soome kultuuri toetama.

Muuseumi vanimaks väljapanekuks kreeka kunstist on tohtu reljeef lõvidena Mükene linnavärava kohalt. Valandi transpordimisel Tartu saanud see laevavõnnetuse tõttu Peipsi järve vees kannatada. Ei puudu ka gigandi kuhu Pergamoni Zeusi altari suurelt frisiilt, mille originaal asub Berlinis. Nii mõndagi on seal Ateenal linnal Akropolisel. Näitena olgu toodud Erechtheioni templi naiskujud, mille originaal asub Londonis. Templei omapära seisab ju selles, et samamaste asemel on seal kuus naiskujud (kariatidid), kes kannavad katust.

Nendest näidetest jätub. Viiks pikale kõigi nende kipsvalandite loetelu. Ainult nappalju olgu veel nimeetatud, et seal on Laokooni grupp, mis kujutab Trooja pressrit Laokooni koos oma kahe poja madude haardes; Pinnutombaja, Milo Venus (originaal Pariisi Louvre'i muuseumis); lendav võidujumalanna Nike sandaalid sidumas; Knidose Demeter, mille originaal asub Londonis, kujutab põllunduse ja maaviljakuse jumalannat, kes leiab taga oma rõõvitud tütart. Sitsiilias on see müüt eriti kohalikest.

Tartu ülikoolis õppides ja neid valged kipsvalandeid nähes olen veendunud valgest antiikajast. Aga see ei olnud ainult minu arvamus. Seisukoht oli päris üldine. Mul on tunne, et veel praegugi ollakse veendunud marmorvalgest Kreekast. Kunstimaailmas on üldiselt valitsemas need seisukohad. Võitis kaua aega, kui niiki paljude silmad avanesis hoopis teistsuguse Kreeka nägemiseks: marmorkujud, sambad ja tempelid olid värvitud! Marmorvalge Kreeka kadus ja asemele tuli värviline antiikae. Aluse sellele muudatusele pani ühe näise marmorkuju avastus Ateenal Akropolisel. Kujul oli näha punast, rohelist, sinist ja kollast värv. Peagi avastati terve rida teisi värvitud kujusid. Sensatsiooniks oli: Kreeka kujud olid värvitud! Uudis ei olnud ainult kujude punased huuled, vaid ka kalliskividest silmad ja muudki kunstlikult juurelastatud. Nii kadus Winckelmanni plimvalge antiikae. Nüüd ei toimuind mitte ainult kunsti arusaamise muudatus, vaid ka antiikaja inimese hindamises. Idealiseeritud jumalate ja inimeste heledate värvide asemele tulid tumedad.

Tänapäeval on püütud kogu seda värvide efekti kunstlikult suurendada. Kui omal ajal (a. 1824) saksa arhitekt Hittori Sitsiilias avastas, et Selinuse tempel oli värvitud, siis nüüd kasutatakse paljude templite, reljeefide ja kujude esiletõstmiseks värvilisi elektritulesid. Efekt on muudigi saavutatud. Õhtupimeduses on värvide rikkus üsna mõjuv. Aga päevavalgel avaneb tõestas ja see on veelgi mõjuvam. Värvilise marmori kõrval on külluses valget marmorit. Vastamata sellele, kas sul on Goethe ja Winckelmanni taskus, jääb piik sageli peatumat marmorvalge kreeka kunstivärsadele. Marmortänavatel viibides on turistil üsna mure: kõik on päikeses säravas liias valge. Silm otsib rahustavatid värve. Ja sedagi on külluses.

Juan Peron tagasi koju?

Argentina endine president Juan Peron, kes on 16 aastat elanud eksiliis Hispaanias, valmistab arvatastvi ette kodumaale tagasipöördumist.

Nimelt on Buenos Airesisse sõitnud lähematele lähirääkimistele Peroni isiklikud esindajad ja kontaktid ekspresidenti ja Argentina praeguste ametlike esindajate vahel on toimunud ka Madridis. Peroni esindaja Paladino märkis, et ekspresidenti tagasipöördumisele olevat tüülikult koostööks praeguse valitsuse huvidega, kuma taoline menetlus võiks teha lõpu kaksikolukorrale.

Kremlisurve põgenike kättesaamiseks

NEW YORK (VES) — Leedu vabastamisvõimude peakomitee (VLIKAS) esimees dr. Valiunas, külastas ka Ankarat, Venest põgenenud isa ja poeg Brazinskaste päästmiseks, seletas tagasijõudmisel, et põgenikud ootavad oma saatuse otsust erakorteri Istanbulis. Dr. Valiunas lükkas korda nende kaitsmise asja anda tuntud Türgi advokaadid, endise kohtuministri Celal Yardi-nici kätte.

Tal oli võimalus ka pikemalt kõnelda mõlema põgenikuga, kelledest isa 46- ja poeg 15-aastane. Neist isa on kinnitanud, et ka praegu on N. Venes kõige kergem saada "sõitu Siberisse". Ka tema on olnud Siberis, olles sinna saadetud 1947. a. Ta pääsenud õnneks tagasi Leedusse 3. a. hiljem. Brazinskas on kõnelnud masendavast elust Leedus hellindile, mis raadios üle antud. Ta on hästi teadlik, et kui ta kord veel satuks Vene võimude kätte, tuleb eluga teha lõpuarved.

N. Vene on Türgi valitsusel nende "riigipea". Podgornoi allkirjaga saadud mitu nõudmist. Kreml on nii huvitatud Brazinskaste kättesaamisest, et ta on mängu pannud kõik, mis vähegi võimalik.

Dr. Valiunas märkis veel, et tema muljete järele ja kõnelusis Türgi asjatundjate, on olukord niisugune, et türklastid on 90 kuni 95 protsenti Brazinskase poolt.

Leedulastelt nõus nende kahte vabastat valinud kuus suuri kulutusi. Neist saadakse ült sellega, et pidevalt laekub Brazinskaste kaitsmise toetamiseks leedulastelt summasid kogu maailmast.

Eesti koorilaul elab ja areneb Austraalias

ADELAIDE (EPL) — Aprillikuu 10. päeval toimus Adelaide'i Eesti Majas suure huviga oodatud eesti meeskoori kontsert, kus esinesid Melbourne'ist küllastunud meeskoor "Eesti Meeslaulu Selts Melbourne'i" ja Adelaide'i Eesti Meeskoor. Kontserti täiendas oma esinemisega ka äsasatundud Melbourne'i naiskattett "Neljakesi".

EMSM koor esines oma dirigendi pr. Ausma Tavese juhatusel, kes on rahvuselt lätlanna, kuid on abielus eestlasega ja valdab eeskujulikult eesti keelt. Kaks laulu esitati soomlasest kooriliikme J. Laitala juhatusel. (Melbourne'i eesti meeskooril on kolm soomlasest liiget, kes soome koori puudumisel on ühinenud eesti meeskooriga).

Kontserdi kavas oli ka Austraalia eesti heliloojate uudisloomingut. Nii tulid ettekandmisele A. Taimre "Mets", E. Rajaloo "Kodumaa" ja L. Hiirni kantaat "Sünnimaale".

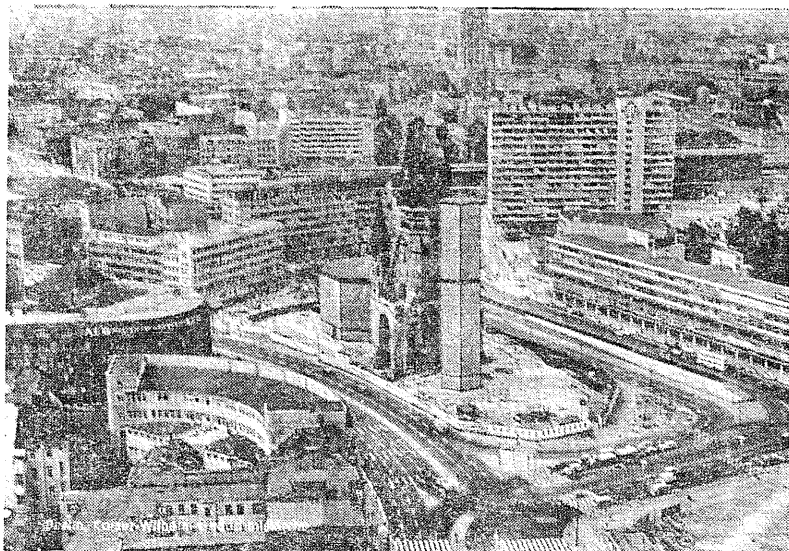
EMSM meeskoor kandis ette pr. Tavese juhatusel Fr. Saebelmanni "Kauinimad laulud", A. Kapi "Kui lõpeb suvepäeva viimne vine", R. Pätli "Sõge, langud, jooge, langud!", A. Taimre "Metsa" ja T. Vettiku "Mõista, mõista". J. Laitala juhatusel esitati EMSM meeskoori poolt F. Paciusse "Suomen laulu" (mell tuntud "Eesti lauluna") ja E. Rajaloo "Kodumaa".

Mõlema dirigendi juhatusel näitas koor suurepäraselt laulatset ja kutsus esile valitud aplausi, mistõttu kõik laulud tulid kordamisele.

Kontserdi esimehe osa lõppes kohaliku bassi U. Pajuviidiku esinemisega, kes pr. L. Palmi klaverisaatel laulis ühe laulu Kalmani operetist "Tisrupsintsees" ja Meelise aaria V. Kapi operist "Lembitu".

Kontserdi teine osa algas naiskvarteti "Neljakesi" esinemisega. Kvarteti heatasemeline laul oli elamuslik

● "Uus-Aafrika vabariik" kuulutati neegritest separatistide poolt välja Mississippis osariigis Boltoni väikelinna lähedal asuvas 20 saksa suuresse farmsis. Lisaks sellele siidamileku lubavad neegrid üle võtta Mississippis, Louisiana, Alabama, Georgia ja Lõuna-Karolina osariigis.

Lääne-Berliini tsentrum. Keskel Kaiser Wilhelm Gedächtniskirche tornvare koos moodsa kirikuga.

Meresõidu-tehnika uued alused Ilmastikubüroo juhib meremehi

Moodne tehnika ja uued aparatuurid ilmastiku tingimuste uurimiseks on muutnud viimaste aastate jooksul tunduvalt meresõidu tehnikat. New Yorgis on rajatud grupi viinud meteoroloogide algatusel ettevõtte, mis kannab nime Weather Routing, Inc. Ja annab pidevalt ilmastikuteadet laevavihingutele ja kaptenitele, kes seda teenindust soovivad. Asjatundjad märgivad, et need ajad, mil laevakapten ei määras oma kursori ookeanide ülemisel, on nüüd möödunud ja kogu laevaliiklus läheb üle uuele tehnoloogiale.

Kui näiteks tänapäeval laev hakkab sõitma Hong Kongist Panama kanal, siis saab kapten raadio teel juhtisid, mis võimaldavad tal ületada Vaikse ookeani 19 päevaga. Kui tal aga neid raadio juhtisid ei ole ning ta sõidab oma seniseid meresõidu kogemusi kasutades, siis võib see sõit tal sega võtta 21 päeva.

Mere meteoroloogia sai oma arenguks suure tõukejõu 6. juunil 1944, mil kindral Eisenhower määras oma invasiooniaja meteoroloogide ennustuste ja kalkulaatsioonide järgi.

Pärast seda on see ala pidevalt jõudsate sammudega arenenud, kusjuures kasutamisele on võetud uusi tehnilisi vahendeid ja moodsaid aparatuure.

Liitunud Rahvaste Organisatsiooni juurde rajati varsti pärast selle asutamist Maailma Meteoroloogilise organisatsioon, mille ülesandeks on koguda üle kogu maailma meteoroloogilisi andmeid ning neid järgi kuue tunni järele edasi liikida. See teenindus on niivõrd oluline tähendusega, et isegi N. Liit ja Puna-Hiina matsid selles sektoris maha oma poliitilised vaenukirvid ning alustasid koostööd kapitalistlike riikidega.

Instrumentidega varustatud õhupallid ja kõrgel lendavad lennukid annavad pidevalt meteoroloogilisi andmeid suurtest kõrgustest.

Fotod ja raadiorapordid Tirosse ja Nimbusse nimelistel maakera satelliitidel täiendavad seda pilti ning annavad kogu maakera ilmastikust täieliku ülevaate.

See oli umbes 15 aastat tagasi kui Teise maailmasõja ajal Ühendriikide mereväes Vaikse ookeani teenind meteoroloog William Kaciak otsustas laevade informeerimiseks rajada erilise ilmateadete teeninduse. Oma teadmiste täiendamiseks lõpetas ta New Yorgi ülikooli meteoroloogia ja okeanograafia alal ning saavutas hiljem ka magistrirakendi. Vaatamata nendele põhjalikele ettevalmistustele ei tahtnud vanad merekaardid tema nõuannetest eeslugu midagi kuulda ning tal oli suuri raskusi oma ettevõtte käiku rakendamisel. William Kaciak valis nüüd teise taktilika ja võttis kontakti laevavihingute, kelle korraldustele kaptenid peavad alluma.

Üks Atlandi opereeriv laevavihing sooritas kohe praktilise katse ja lasi kahel oma laeval, mis olid varustatud sama tüüpi ma-

sinatega, ühel ajal Inglise kanalist väljuda ja üle Atlandi New Yorki sõita.

Üks kaptenitest oli noorem ja liiberaalsel mees ja järgnes Kaciaki nõuannetele, kuna teist laeva juhtis vana merekaru, kes oli kindel oma võimetele ja teadmistele. Vana kapten sattus tugevate risttuleku küüsi ning jõudis neli päeva hiljem New Yorki kui tema võistleja. Laevavihing arvestas välja, et laeva merel oleks maksab 5000 dollarit päevas ja seega oli kahju 20.000 dollarit. Asi oli otsustatud Kaciaki büroo kasuks.

Tänapäeval kalkuleeritakse, et laeva edasijõudmisele on kõige suuremaks takistuseks suur lainetus ning isegi kõige moodsam laev ei ole suuteline sõitma lainete rüpes täiskiriussega. Kaciaki ettevõtte ülesandeks jäi nüüd andmeid koguda tulekusundade, nende tugevuse ja pidevuse kohta ning selle järgi kindlaks määrata lainetuse kõrgust ja ulatust teatud vetes. Kaciak asus oma abilisega tööle ning töötas välja süsteemi, mis võimaldab lainete kõrgust teatud piirkondades kindlaks määrata kahe nädala peale ette. Selle süsteemi alusel oli büroo suuteline andma laevade sellist kursit, mis võimaldas neil valida sihtkohtale jõudmiseks kõige väiksemad ja ohutumad veed.

Laevavihingud on selle teeninduse tähtsusest aru saanud ja praegu sõidab Weather Routing'i juhtimis-keskmisel igas kuus sada laeva.

Kui Kaciakilt küsiti, miks laevavihingud ei või ise sellist teenindust rakendada, siis vastas ta, et ilmastiku ettemääramiseks pikema aja peale ette ja nii suures ulatuses on vajalik vastavald aparate ja instrumente ning sellele lisaks suure vilumusega ja kogemusega meteoroloogide, kes oskavad saada informatsiooni alusel õigeid järeldusi teha.

Kaciak mainis, et ta on proovinud oma andmeid läbi töötada ka elektronarvuti abil, kuid see ei ole andnud soovitud tulemusi. Ta mainib, et laevadele õige informatsiooni andmine ei ole mitte ainult teadus, vaid ka kunst. Soodsa kursit määritlemisel ei tule arvesse võtta mitte ainult ilmastikutingimused, vaid isegi kapteni iseloom, laevalaadung jne. Eriti oluline on soodsa marsruudi välja valimine, kui laevalaev on sellised kallid esemed, nagu vedurid, luksus-

Weather Routing Inc. tegeleb ka reisilaevadega ning siin on vastutus veelgi suurem, kuna kaupade asemel on tegemist inimestega.

Eriti kasutavad ettevõtte nõuandeid Kariibi meres liikuvad lõbusõidulaevad, mis võivad kergesti sattuda keeristormide küüsi. Viimase orkaanide perioodi ajal kavatses üks lõbusõidulaeva 300 reisijaga pardal Miami ilmateate põhjal kursit muuta, mis oleks reisi nelja päeva võrra pikendanud, kuid Weather Routing'il olid paremad andmed ja ennustasid ning ta soovitas laeval hoida senist kursit, kalkuleerides, et orkaan seda ei puuduta. Weather Routing'il oli õigus ja laev saabus takistamatult ja tormist puutumatult sadamasse.

Kuna Weather Routing'i informatsioon on globaalne, siis toimub ka tema teenindus kogu maakera ulatuses. Nii näiteks võib esitada sellise juhuse, kus üks Malaisia sadamas seisev merele siirduv õli puurimisparv ootab Weather Routingi informatsiooni sobiva ilma kohta.

Puukirjuri kaptan vajab Indoneesia rannikule sõiduks nel päeva rahuliku merd, kuna tormi tulekul võib ta kallist puurimisparvi kõige äärega põhja minna.

Või näiteks pöörab büroo poole mõne Hollywoodi filmiühingu direktor, kes tahab sõita oma filmimeeskonnaga Jamaikale, et teha seal kahe päeva kestel päikesepaistelise ilmaga välisvõtteid.

Weather Routing'i edu on toonud talle ka juba kaks võistlejat — üks Ühendriikide läänerrannikul ja teine Euroopas. Kuid William Kaciak ei lase end sellest heidutada ning arvavad, et ka sellal alal on küllalt ruumi võitluseks.

(VE)

Huntkoer

TIMMINS — Timminsi lähedal lasti mõeldud nädalal maha hübridhünt, mis kaalus 68 kg ja on suurim seni kohatud hunt Ontarios kõigi aegade vältel. Suur elukas — koera ja hundi ristisuguts — tabati lõksuga ja lasti siis maha. Ta ohvriks oli Timminsi piirkonnas varem langenud vähemalt üheksa koera ja kaks lehma. Senise rekordsuurusega hundiks Ontarios oli üks, mis lasti James Bay lähedal.

Berliin umbusaldab W. Brandti poliitikat

BONN — Kantser Willy Brandti suur välispoliitiline projekt — lähenemine Lääne-Saksamaa N. Liidule, — on satunud Lääne-Berliini ja Lääne-Saksamaa elanikkonna tugevale vastupanule. Eriti võitlevad Brandti ideede vastu Lääne-Berliini elanikud, kellele hoiak avaldus siimotorkavalt hiljuti Lääne-Berliini parlamendivalimistel, kus Willy Brandti sotsialistide partei kaotas kahelksa kohta ning temaga opositsioonis olevad kristlik-demokraadid võitsid juurde seitse kohta.

Willy Brandti koostööpoliitika venelastega ja teiste kommunistlike riikidega baseerub Moskva kontsessioonidele Lääne-Berliini küsimuses. Kui Moskva ei ole valmis Berliini küsimuses teatud järeldamisi tegema ning Berliini viivatel teedel liikumise häirimist loobuma, siis ei ole Brandtil mingisuguseid väljavaateid N. Liiduga ja Poolaga sõlmitud koostöölepingute ratifitseerimiseks Bonni parlamendis.

Lääneriikide diplomaadid on Berliini olukorra normaliseerimiseks pidanud venelastega mõeldum aastast kestel 15 koosolekut, kuid need ei ole andnud loodetud tulemusi. Kuni ligemale 600.000-le Lääne-Berliini elanikule on Ida-Berlinis lähedasi sugulasi, et ole kommunistid valmis tegema mingisuguseid järeldamisi, et kergendada nende sugulaste vahelist perekondlikku liikumist.

Väga oluliseks küsimuseks on

ka Lääne-Berliini takistamatute kontaktide pidamine Lääne-Saksamaaga, kuna Berliin elab impordist ja ekspordist.

Lääneriigid taotlevad vaba juurdepääsu garanteerimist Berliinile, kuid venelased ei ole valmis neid kontsessioone andma ning viimase ajal on läänest Berliini saabuvald autokolonon sageli tundide viisi autoteede kinini peetud ning liikust häiritud.

Lääne-Berliin on säilitanud oma iseseisvuse ja stabiilsuse ainult Lääne-Saksamaa massiivse toetuse tulemusena, kuna Bonni Valitsus on viimase 20 aasta jooksul Berliinile andnud toetust ligemale 20 miljoni dollari suuruses summas.

Kuna Lääne-Berliin kannatab noorte tööstis puuduse all, siis on viimaste aastate jooksul sinna sisse toodud Türgist ja Jugoslaaviast töölisi, kellede koguarv ulatab 70.000-le.

Noorte kaitsetahe tunduvalt väiksem

Rootslaste riigikaitsetahe on viimase aasta jooksul tunduvalt kahenud, näitab opiniooniuurimine, mille pani toime fil. dr. Törnquist psühholoogilises kaitsekomisjonis. Eriti markantne on defatims vanusegruppis 25–29. Tulemused on niivõrd tugevalt erinevad eelmisest uurimusest, et dr. Törnquist suhtub neisse teatav umbusaldusega.

Nii näiteks oli vanusegruppis 25–29 kaitsetahtelisi mõeldum aastal 80 protsenti, tänava kõigest 68, kuna vastavad arvud vanusegruppis 30–39 on 85, vastavalt 73 protsenti. Kõrgema hariduse saanute hulgas leidis kaitsetahtelisi 63 protsenti, kahe aasta eest 77.

Totaalselt aga leiti siiski, et rootslaste riigikaitse tahe on viimaste aastate jooksul olnud enamvähem

muutumatul. Küsimusele, kas Rootslaste kaitsetahe ka siis, kui tulemused oleksid kahtlased, vastas 1968 aastal 73 protsenti jaatavalt, 15 protsenti eitavalt, kuna 12 ei omanud kindlat seisukohta. Vastavad arvud 1969 aastal siigisid olid 75, 14 ja 10.

Kogemused on näidanud, et rahva kaitsetahe tõuseb siis, kui esineb ohtlike välispoliitilisi kriise. Näiteks oldi riigikaitset Taheshi invasiooni ajal palju rohkem huvitatud kui muidu.

Kirvemees lõhkus Rolls-Royce

GENF — Shveitsi politsei arresteris ühe 43-aastase poola põgeniku, kes lõhkus kirvega luksusautoid Genfi autodenahtusel.

Ta tabati ühe Rolls Royce'i lõhku misel ja põhjendas küsitlemisel: "See pole õiglase, et mõni mees maksab 17.000 dollarit auto eest samal ajal kui poliitilised põgenikud elavad viletsuses".

Vähem kala maailmas

ROOMA — Ühendatud Rahvaste Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni andmetel vähenes maailma kaladek 1969. a. esmakordselt viimase 25 aasta vältel ja oli 2 protsenti kasinam kui aasta varem.

150 riigi saagi kogusumma oli 51 miljonit tonni. Sinna ei ole aga juurde arvatud kommunistlikku Hiinat, Põhja-Koreat ega Põhja-Vietnami.

Ira Löfvander & Co AB

Surbrunnsgatan 29, 113 48 Stockholm

Tel. 32 21 40

För leverans i SSSR finnes ett begränsat antal bilar av märket "Moskvitch 412 IE" (ny modell), totalpris kr. 14.036,— samt "Zaporozhetz ZAZ 960", totalpris kr. 9.251,—

OBS! Gåber endast t.o.m. den 11 juni 1971

NYTT: Handdrivna stickmaskiner, totalpris kr. 436.15, bredd 880 mm, nålantal 175 st., vikt 8 kg.

Tunnustus Toronto Eesti Meeskoorile

Toronto Eesti Meeskoori harjutusel Eesti Majas viibis tuntud kanada dirigent Victor Feldbrill, kes on Toronto ülikooli muusikafakulteedi dirigentide klassi juhataja ning Karl Ancelli abi Toronto Symphony puldil.

Peatselt avatavas Ontario Place'i Vabahoovi kontertsalis Forumis annab Toronto Symphony eeloleval suvel seeria sümfooniakontserte. Selle seeria muusikalisteks juhiks ja dirigendiks on Victor Feldbrill. Oma kava kujundamisel on dirigent Feldbrill ostustanud rakendada ka laulu-koori.

Tema külaskäik Eesti Majas saatus meeskoori 20. aastapäeva kontserdi eelpeaproovile ja oli kantud soovist lähemalt tutvuda ka eestlaste meeskooriga. Feldbrilli tähelepanu meeskoorile oli toimunud TEM'i hiljutine Ontario provintsi esindanud Winnipegi kontsertmatk. Toronto Folk Arts Council ning Ontario Choral Federation. Viimase ühendamise ulatusega Kanada muusikalise organisatsiooni juhatuse liige on ka kuuldavasti TES'i ja TEM'i koorijuh Roman Toi.

Meeskoor võitis nimeka külalise vastu laulumeheliku soojuse ja aplausiga ning umbes poole tunni jooksul lauldi Feldbrillile rida eesti laule Vettiku, Aava, Tobrelutsu, Karindi ja Toi loomingust. Ara kuulati ka Griegi "Uus isamaa".

Lahkudes tänas Victor Feldbrill temi ning avaldas kiitust brillantse meeskoorilaulu puhul.

Laulumeele, kes oma 20. tegevusaastat tähistava kontserdi lävel seisid, said Victor Feldbrilli meeskoori harjutusele tulemise faktist ju-

Roman Toi, Toronto Eesti Meeskoori dirigent.

ba enne vastustusrikast Massey Halli kontserti tubli annuse rõõmu ja rahuldust oma laulutöö vaeva tasuna, sead enam, et see tuli otse kanada muusikahiskonnast.

Halmstadi raamatukogu eestikeelne kirjandus

Lähemal ajal on Halmstadi linnaraamatukogust võimalik laenutada ka eestikeelseid raamatuid, esialgu küll vähesearvuliselt, kuid hiljem loodetavasti suuremas valikus. Esimeste eestikeelse raamatutena on raamatukogu saanud annetusena "Eesti muusika ajaloo" kaks köidet. Eestikeelse raamatute juurdeost oleb neid suurel määral eestlastest endist.

Mida rohkem laenujaid ja mida suurem nõudmine, seda kergem on võimalik juhtida raamatukogu juhataja tähelepanu eestikeelse raamatute vajadusele. Allakirjutatu on küsinud nende vajadust selgitada, kuid esialgu motiveeriti vastupidist: eestlased olevat elanud Rootsis juba nii kaua, et nad valdavalt küllaldaselt rootsi keelt, seaga puudub vajadus eestikeelsele raamatule järele. Raamatukogusse ostetakse aga järelekindlat raamatuid kõikvõimalikes teadussissendajate keeltes, siis lõpuks leiab, et miks mitte ka eestlastele võimaldada omakeelsete raamatute lugemist, mis soodustab ju ligipääsu oma rahvuslikule kultuurile.

Venemäele inimestele on emakeelne raamat meeldivaks seltislikeks üksinduse tundideks, noortele aga vajalik emakeelse kirjanduse ja selle aluseks kirjanduseks, võimaldades ühtlasi ka rikastada eesti keele sõnavara.

Radio on ju annu oma aja ära elanud. Praegu on TV see ühtne ja diktoonor, kes valitseb iga kodu. Selle ühekülgele ja tihti väga abistatult kava ümistasid meie vabariiklikud ja varsti olime muutunud "kultuurilinnusest" — millele kindel viiga ühked otse — valmiselt degenereerunud "hassinnimeseks" tänapäeva hallis ja varjundite vaeses hõlkkonnas.

Kui valik eestikeelsele raamatutele on Halmstadi raamatukogus esialgu väike, on võimalik tellida eestikeelseid raamatuid kohaliku raamatukogust kaudu teistest raamatukogudest, kus need leidub üsnagi raskelt. Raamatukogus leidub rohkesti ka teistes keeltes (rootsi, saksa, inglise) eestikeelset kirjandust kui ka tõlkeid eesti kirjandusest (Galili, A. Kallise). Allakirjutatu on püüdnud neist koostada nimestiku, mille paljundamiseks pr. Anne Jansen on lubanud oma lahket kaasaabi ja seda

oleks siis võimalik tutvumiseks saada.

Laenuamine on, nagu kõik kindlasti teavad, raamatukogust täiesti tasuta. Juhul, kui soovitate täiendavat informatsiooni raamatukogu ja raamatute kohta, on allakirjutatu alati häämelega valmis seda võimalust mõelda andma.

Näidates laenuamisega huvi eesti kirjanduse, kui meie rahvusliku kultuurilooma vastu, õigustame ka tema olemasolu raamatukogus. Tahaksin siinkohal tänuga mainida Halmstadi linnaraamatukogu juhataja pr. Kerstin Jonsson'i kui ka biblioteekariide häätahlikku suhtumist eesti raamatule.

LINDA VANAAU'S

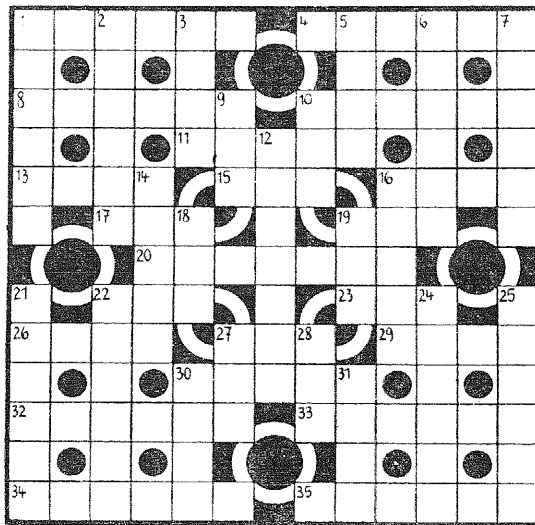
Wickman Hiinasse

Rootsi tööstusminister Wickman sõidab septembris Kommunistikku Hiinasse. Kutses väljastada Puna-Hiina valitsus, kusjuures Wickmani ametiüksus eesmärgiks on sealse majanduselu tuu minime.

Wickmaniga sõidab Hiinasse kaasa suurem delegatsioon tööstusministreeriumist. Rootsi minister tahab eriti põhjalikult uurida seda majanduslikku arengut, mis Puna-Hiinas on aset leidnud pärast kultuuri-revolutsiooni. Tõenäoliselt aga võib külastust vaadelda ka eelseisva tööstusnäituse taustal, mis leiab aset Pekingis tuleval kevadel.

Ulla ja Sven Kerstle sündis Sündertjes 25. aprillil esimese lapse-na poeg.

EPL ristsõna nr. 10

Paremale: 1 muusikariist 4 ausa 8 naise nimi 10 orgaaniline värvaine 11 kirub Gotlandi elanik 13 pallimäng hobuseelast 15 noot 16 töö tase 17 lüh. nimi (sobib mehe kui ka naisele) 19 kuulus Taani koomik tummfilmi ajast 20 tantsuorkestri juht iseseisvas Eestis 22 tänav (prants. k.) 23 ameerikalase nimetus välismaal 26 kõiges 27 teadeteagentuur Eestis 29 juustulin Hollandis 30 jonn 32 pealinna Euroopas 33 ravim soolte desinfitseerimiseks 34 kahepeaksus valeikkus 35 vastumeene.

Alla: 1 joon 2 alaväärtuslik, väeti 3 mots "mamma" 5 arter 6 lendur 7 ainus 9 saksak. artikkel 10 vanusel 12 linn Kanadas 14 kohtu lõplik seitsukoht 16 Rootsi peaminister 18 püha (itaalia k. lüh. pühakule) 19 kehaosa 21 ruttama jooksma 22 küla

Kakvere lähedal 24 lollakas 24 isepärane, võõrastav 27 privaat 28 sama, mis 17 paremale 30 on see, kes lubadust ei murra 31 looma kehakaas.

LAHENDUS 9:
Paremale: 1 sõrmus 5 Paide 6 prees 16 sa 11 soe 12 anda 13 saar 15 luv 16 paater 18 Kain 19 Eos 20 aru 21 ettur 23 Roman 24 Mut 25 ema 26 avar 28 sa 30 udarad 32 Pau 34 Ebro 35 samm 36 Leo 37 kaabu 38 Enno 39 sanitar.

Alla: 2 spaleer 2 õrnus 3 redu 4 MEA 5 paat 6 is 7 Don 8 Eeva 10 saan 13 sai 14 reuter 16 paun 17 rotti 18 kraade 20 ammu 21 emad 22 Reaumur 26 Arras 27 vao 23 samba 29 kole 31 abi 32 paat 33 PEN 35 sai.

Valimised Meremeeste Unionis

Eesti Meremeeste Unioni liikmeks-konna esinduse — Unioni Nõukogu — praeguse koosseisu volitused lõpevad 1971. Selleltohtu on uniooni juhatus ostustanud välja kuulutada uue Nõukogu valimised. Teadaandade kohaselt, mis laevadele ja liikmetele välja saadetud, palutakse üles seada kandidaate nõukoguliikmete kohtadele ja nende nimeid unioinile teatavaks teha hiljemalt 31. maiks.

Kandidaatide arv ei ole piiratud ja nende esitamiseõigus on igal uniooni-liikmel. Nõukogusse valib liikmes-konnad üldiste kirjalikkude valimiste teel 15 liiget ja 10 asemikku. Põhikirja kohaselt ei saa Nõukogusse valida ega kandidaadiks esitada isikuid, kes pole Eesti Meremeeste Unioni liikmed või kes oma teistustavahekorra tõttu alluvad uniooni juhatajale.

Kandidaatide esitamise tähtahta lõppemisel saadetakse valimisdeedid kandidaatide nimekirja ja valimisjuhistega välja kõigile liikmetele ning tehakse teatavaks valimiste lõputähtaeg. Valimised kestavad neli kuud, et kõigil liikmetel, vahemaaadest ole-nemata, oleks võimalik neist takistamatult osa võtta.

Leinateateid

Londonis, Kanadas suri 11. apr. Felix Jõks, sünd. 25. veebr. 1911 Pärnus. Hüüdnime suri Maria Meiusi, sünd. 27. det. 1886 Hiiumaal.

Tallinnas suri 2. apr. Benita Naeris, n-na Aro, sünd. 19. mail 1914 Tallinnas.

Poole rohkem raha Jaapani riigikaitsele

Jaapani uus riigikaitse eelarve kahakordistab sõjaliste jõudude jaoks kasutatavaid summasid: Kaitseplaanis pannakse ette, et riigikaitsele kulutatakse lähema viie aasta jooksul kokku 72 miljardit krooni.

Uue, Jaapani neljanda riigikaitse viisaastaku eelarve peab heaks tunnistama peaminister Sato, enne kui see läheb parlamenti lõplikule arutusele. Pole aga mingit kahtlust, et plaan läheb kõikidest instantsidest takistamatult läbi.

"Türgi kurdid plaanitsevad üldist mässu"

ANKARA — Türgi kohtumister Ismail Arar märgib, et mässuhoit riigi idaosas asuvate kurdide seas on suur, mistõttu on ka täiesti õigustatud valitsuse poolt kehtestatud sõjalised keeleseadused sellel piirkonnas. Ta lisas juurde, et luureandmetel on kurdidel juba määratud kindlaks riigilipp ja koguni kirjanurgid, mis tuleksid kasutusele nende iseseisvuse riigis.

Türgi kurde ja nende iseseisvusparteid KIP-d juhib Mustafa Barzani, kes ühtlasi on ka Iraagi kurdide juht. Peale selle on türklastel kindlaks teinud, et kurdid on saanud sõjalist varustust, arvatavasti Süüriast. Tegemist on moodaste, tshehhi päritoluga relvadega.

Türgis paikneb umbes 3 miljonit kurdi, kelle nõudmised kaugeleulatuvaks autonoomiaks või iseseisvuseks on muutunud tugevamaks pärast seda kui Iraagi kurdidele anti taolised õigused möödunud aasta märtsis. Seda tehti pärast aastapikkuseid sissilahinguid, kusjuures Iraagi valitsusväed peaaegu alati olid defensiivis.

Ankaras märgitakse, et kurdide autonoomiaõudusi toetavad ja äsitaavad rahvast üles kommunistid, kes loomulikult tegutsevad oma huvides rohkem kui neil kurdide vastu huvi on. Eesmärgiks on Türgi nõrgestamine seepoole ja üldine umbusalduse külvamine, paralleelselt sellega ka NATO idapoolseima liitlase paraliiseerimine.

Taanlased leidsid naftat

Taanlased on katsepuurimisel Põhjamere mandrilavas, täpselt Lääne-Saksa piiril leidnud toornat ja gaasi. Naftal leidnud asub umbes 140 meetri paksuses lubjakihis ja proovipumpamised näitasid, et puur-rann annab umbes 350 tonni ööpäevaks.

See vastab vähemalt teoreetiliselt umbes 130 000 tonni toornaftale aastas, kuid praegu veel ei teata kui-võrd rikkalik leid tegelikult on. Igal juhul peavad taanlased tulemust headeks ja oletavad, et samast piirkonnast õnnestub avastada uusi naftalaiklaid. Nafta on suhteliselt hea kvaliteediga ja selle värvilisaldavus on üsna madal. Erikaal on 0,85, kusjuures võrdluseks võib nimetada, et bensiniil on see 0,74 ning raskelkiit-toilil 0,95. Oleti asub leid Lääne-Saksa territooriumil, kuid pärast pikki ja keerulisi läbirääkimisi said taanlased õiguse vedada oma piiri mandrilavale, nii et moodustust sopp lõunasse. Just shält leitigi naftat.

Riigi humanistliku uurimise nõukogu jagas toetusi humanistlikus ja teoloogilises uurimisteguseks kokku 3 249 979 krooni. 148 toetusaja hulgas on kunstiajaloo professor Steen Karling.

Kohalik elu

STOCKHOLM

Stockholmi Eesti Fotoklubi järjekordne kokkutulek toimub neljapäeval, 6. mail Eesti Majas algusega kell 19. Kavas on I. Saarne reispildid Teneriffast ja mujalt. Kõik fotohuvilised on teretulnud.

STOCKHOLM

Tänuavaldus
Uue aastakümne künnisel kõigile, kes mind nii üllatavalt ja siralt mees pidasid, — minu südamluk aitäh!
Kristjan Meikop

STOCKHOLM

Tänuavaldus
Täna kõiki organisatsioone, sõpru, tuttavaid, kes mind õnnitlesid kingitustega, lilledega ja tervitustega minu 60-ndal sünnipäeval! Eriti tänan organisatsioonide esindajate ja teiste, kes isiklikult mu kodu külastasid ja andsid sellega sünnipäevale isikliku läheduse.
Leo Karupää

Leinateateid

Oma aastapäeval, 5. mail mälestame lahkunud kaasvillilasi

Nella
Ende-Roman'i
Alla Törvand'it
Regina
Lüdig-Küng'i

TALLINNA LINNA I (III)
TUTARLASTE GÜMNAASIUMI
VILISTLASED

Armas ema, vanaema ja vana-vanaema

Ida Maria
Kaljuste

* 4.6.1889 Eestis
† 25.4.1971 Stockholmis

Leinavad kurbuses

POEG ABIKAASAGA
POJAPOEG
perekonaga
SUGULASED
Eestis
SUGULASED JA SÕBRAD
Rootsis

Matusetalitus toimub teisipäeval, 18. mail kell 13 Västberga kalmistul.

Steen Ao Vaksi näidendist "Küladine maailmaruumist".

Noorte teatrietendus ülerootsiliste Noortepäevade puhul

Ülerootsilistel Noortepäevadel etendatakse Stockholmi Eesti Algkooli Noorteteatri poolt Ao Vaksi põnevassünlane ja ka lõbus tänapäeva muinasjutt "Küladine maailmaruumist", kahes vaatuses (viles pildis). Etendus toimub pühapäeval, 23. mail algusega kell 13 Skanstatli Gümnaasiumis, Rohusgatan 24.

Kuigi läinud aasta Stockholmis Eesti Algkooli kevadpeol sai "Küladine maailmaruumist" heakskiidu osaliseks täismaja -publiku poolt, on siiski pooltel Stockholmis eesti noortel seesuur ja vigureid täis lavastatav nägemata. Samuti on see nägemata nendel teiste linnade ja keskustel noortel, kes tulevad Noortepäevade külastama Stockholmis. Sel leparast tuleb uus "Esetendus".

Vahepeal on ju palju selle muinasjutt-näidendi välkei näitlejaid suureks kasvanud, osa on kooli lõ-

petanud jne. Seetõttu on ka üle poolte tegelasperest uus ning muudatusi on ka täiskasvanud osalistel pool. Peaosalistest on Inku (küladine maailmaruumist) ja Lutta (tema uus sõber maa peal) endised, keda kehastavad Katrin Vallas ja Peeter Faljak. Lutta ema mängib Siiri Kriisa, Onu Viilto Ago Pärtel, Naabrid Edo Rahn ja konstaabel Purki Madis Gering.

Tantsud ja liikumise on seadnud Anne-Mari Horm-Asker, laulud ja saate Harri Kiisk, Heli ja muusikaefektide kujundajaks on Madis Gering, kostüümid on Lydia Viidas-Tiitsolt ja dekoratsioonid Roman Väli. Näitejuhiks on Ao Vaks ja tema abideks Epp Lohk-Sundström ja Leini Mälik. Peale selle on hulk tehnilisi abilisid noorte ridadest.

Armast sõpra

Julius Pragi
† 18.4.1971 Kaplinnas

mälestavad

SILVIA ja ARNO
KLAASSEN
lastega

Unustamata armast ema ja öde

Anna Wõidumaa'd

* 23.9.1901

† 25.4.1971

mälestavad sügavas leinas

LAPSED
perekonadega
VEND
perekonaga

Roosevelt andis...

Algus lk. 1

tada ning jätta Berliin isoleerituna venelaste poolt okupeeritud territooriumile.

Roosevelt naeris selle hoiatuse peale üleolevalt ja märkis: "Mina oskan ümber käia onu Joega."

1945. aasta algul protesteeris Eisenhower uuesti president Roosevelti ja peaminister Churchillii juures. Ta toonitas, et lääneriikide üksused asuvad Euroopas tugevatel positsioonidel ning et Euroopa jagamise plaanid lääneriikide ja Venemaa vahel tulevad formuleerida alles pärast sõja lõppu. Kuid ka seekord ei võetud tema nõuandeid kuulda.

Mõned päevad hiljem veebruaris Jaitas toimunud konverentsil leppisid Roosevelt, Stalin ja Churchill kokku Euroopa jagamiseks. "Ning sellest momendist peale," märkis kindral Eisenhower, "pidin ma oma sõjaväe juhtimisel ja edasitugimisel arvustama nende plaanidega." Kindral mainis, et ta tungis oma vägedega 240 km kaugemale itta, kui see kokkuleppe ette oli nähtud ning oli sunnitud hiljem oma väed tagasi tõmbama.

Nüüd nõudis Churchill Eisenhowerilt, et ta katsuks Rooseveltit mõjutada ja jätta väed okupeeritud aladelt tagasi tõmbamata.

Kuid Eisenhower vastas Churchillile, et tema ei saa siin enam midagi teha, kuna Churchill ise koos Stalini ja Rooseveltiga oli juba varem valmis teinud Euroopa jagamise kava. Eisenhower tõmbas oma väed tagasi, kuid õnneks ei olnud kohn suurt Taani suhtes teinud mingit otsust ja Eisenhower blokeeris venelaste edasitungi Taani, paigutades tugevad üksused Lääbekisse. "Ma ei andnud ära ühtegi jalatähta maad vallutatud aladest kui mul polnud selleks käsku," kinnitas Eisenhower.

Eisenhower leidis, et lääneriigid

Loterii

Algus lk. 1

reaalsed eeldused küllalt suured, et kaasmaalaste soojema suhtumise korral müügitagajärjed paranevad. Neil põhjusil pabub Eestis kõigi vabatahtlike jõudude kaasabi nihaist looside levitamiseks kui ka isiklike tellimisi telefonil 08/67 70 53, 67 70 32 või 21 84 46. Kirjalikud pöördmused palutakse adresseerida: Eesternas Riikslotteri Fack 11, 100 52 Stockholm 29.

Jüri Noor

kaasas eesti skaudiliikumise rajamisel Tallinnas ja selle esimesi juhtivaid tegelasi.

Paguhuses peatus ta algul Hälsingborgis ja asub nüüd aastaid ülikooli Tallinnas koos oma abikaasa ja tütreaga. Akadeemiliselt kuulub ta Eesti Üliõpilaste Seltsi, olles selle vilistlaseks.

Juubilar on inimesena sõbralik ja tasakaalukas ning tubli eestlane noorusliku vaimuse ja hingega, mida kinnitab ta kaunis perekonnanini. Teda õnnitlevad ta väärilised tähtpäeval sõbrad ja akadeemilised seltsivennad.

käitus'd reetlikult oma liitlasega, eriti Poollega, andes suured lood alad venelastele ja kompensatsiooni seda kaotust Saksaama arvel. Kui kasutuses olid 1945. aastal suured sõjajärgsed jõud, mida maailm kuugi on tunnund," nentis kindral Eisenhower.

"Meie olime kindlasti olukorras, kus meie ocksime võinud n'nda õiglast käitumist Balti, Poola ja Balkani rahvaste suhtes."

Kindral Eisenhoweri poeg John Eisenhower mainib oma raamatus, et ta isa tegi viimase katse oma ideede rakendamiseks pärast sõjaajaga Euroopas 1945. aasta alul. Eisenhower tegi kindral Walter Bedell Smithile ülesandeks, et ta selgitaks Maltas enne Jaita konverentsi toimunud Churchillii ja Roosevelti vahelisel nõupidamisel läänliitlaste sõjajõudude suurt loogivõimsust ja kinnitaks, et lääneriikide jõud on võimeleised palju kaugemale itta tungima kui selleks oli kokkuleppinud Liitlaste Kontrollkomisjon.

Eisenhower loosis, et Churchill ja Roosevelt viivitavad pärast sõjaajaga okupatsioonitsoonide kindlaks määramise ja ootavad sellega kuni sõja lõpuni.

Smith ei saavutanud oma läbirääkimistel mingisuguseid tulemusi ning Jaitas löödi Euroopa tsoonides jagamisele alla kummitempel. Selle otsusel oli oluline tähtsus ka edaspidistele sõjalistele operatsioonidele.

Kõigi nende kontroversiaalsete otsuste keskel oli siiski lääneriikide juhtide hulgas üks mees, kes eelistas lääneriikide tungimist Berliini. See oli Briti peaminister Winston Churchill. Kui kindral Eisenhower oli Jaita kokkuleppe kohaselt otsustanud oma vägedega peatuma jääda Elbe äärde, siis pööras peaminister Churchill tema poole kirjaga, milles ta tõstis üles küsimuse, kas lääneriikide sõjajõududel on mõtet peatuma jääda Elbe äärde. Ta mainis, et kui venelase vastupanu nõrgeneb, siis tuleks Elbe ületada ja katsuda tungida ida suunas nii kaugele kui võimalik. Churchill leidis, et lääneriikide edasitugi on poliitiliselt oluline tähtsusega.

Lõpuks toonitas Churchill, et Berliin ei ole siiski veel kaotanud oma poliitilist ja sõjalist tähtsust. Samal ajal saatis Churchill lütkirust, ka president Rooseveltile, milles ta väitis, et lääneriikide sõjajõud peaksid tungima nii kaugele itta kui võimalik ning kui neil on võimalik vallutada Berliini, siis tuleks see operatsioon kindlasti lõpetada. Churchill katses ei andnud aga loodetud tulemust, kuna Roosevelt ei taganenud Jaitas antud lubadustest.

Berliini vallutamise seadis endale eesmärgiks ka Ühendriikide kolmanda arme ülem kuulus soomuskindral George S. Patton.

John Toland mainib oma raamatus "The Last 100 Days", et kindral Patton pöördus kindral Eisenhoweri poole 11. aprillil, 1945. aastal kategoorilise nõudmisega: "Parem on kui meie Berliini vallutame — ja kiiresti. Ja siis tungime edasi Oderi suunas."

Kindral Patton väitis, et Ühendriikide kindral Simpsoni armee oli võimeine vallutada Berliini 48 tunni jooksul. John Toland'i andmetel kohaselt küsis kindral Eisenhower selle ettepaneku tegemisel kindral Pattonilt: "Kas seda tahaks?" millele ta sai Pattonilt vastuse: "Ma arvan, et ajalugu annab Sulle selle küsimusele vastuse."

Ajalugu on näidanud, et Berliini langemisel venelaste kontrolli alla olid katastrofalsed tagajärjed. Ajaloostel aga ei ole ilmselt ikka veel selge, kes tegi selle järele otsuse, et Berliin jäi vene okupatsiooni piirkonnaks.

SUVEMAJA

Flen'i lähedal väljatuurida.

Tel. 68/64 63 56.

-O.V.-

Liig uhke eluks?

Väga erinevad arvamused võivad valitseda selle üle: mis siis öieti on ülim tugevus ja paendumatu kangus. Kas vahest otsene toores jõud ja võim ning vägi, äkkviha nagu pikselöö, isikuliselt ettearvestav kavalsus, õelus, gruppikokkuvõid või alataski? Ei, tundub siiski, et tõeline tugevus on näiline pehmus, elastne nagu teras — ta paendub ega murdu, terveneb-paraneb-täieneb, saab uut jõudu ning loob uuesti endise tervise-helgiga ootamatult vastu, tungib esile ning võidab lõppeks.

Too ülim jõud ja tugevus esildub küll kannatuste väitmisel nii kausi kui see võimalik, kuid ka väikesel halisemata ristil-kannatamises, mis tohiks olla inimlike võimete ülim ja kõrgem aste.

Nende ridade kirjutaja oli ilikooliõõ kõrval viie aasta vältel Eesti Vabariigi ajal 1935–1940 ühe suure, poliitiliku kindlustusliisi peakontori-inspektoris Tartus, eriuksandis osakonnajuhataja Tartu linna ja maakonna peale, piirkond, mis laarar ligemale 1/5 kogu-Eesti elanikkonnast. Tolle viie aasta vältel küs agentidena-instruktoritena või kohalike esindajaina nii linnas kui maal nende ridade kirjutaja organisatsioonist läbi ligemale 6.000 meest ja naist — suurem osa väikesel vaimutugevusega inimesel, kelledest pidevate aktivistide järele pikemaks ajaks püsima vaid ca. 500.

Kuid too viiesada oli ka haruldast loogivõimeline "pataljon", valmis nii kindlustusliisi kui ka selle inspektori huvides läbi minema tules ja veest — tulemuseks oli meie kindlustusliisi erakorraliselt tugev ekspanderimine tollel majandusliku kõrgkonjunktuuri ajal: see suurmajade ehitamine, aktiivse omandamine, toetusummade jagamine nii riiklikeks kui ka häätegevaiks otstarbeiks jne. Võib-olla võiks sellist teostemist niiduks vasakvaatuse nimetada "kapitalistlikeks ekspansiooniks" — kuid 1930.-ndate aastate lõpul oli ta igaljuhul ülimult produktiivseks, kahlematult positiivseks ning ka "eesindlikuks" ühiskonnavormiks.

Organisatsioonilised allused nende ridade kirjutajale arvult 10–11 rajooni inspektoriit Tartu linnas ja maakonnas — edukaimad ja loogivõimeisimad agentidest-esindajast. Pideva, äärmiselt jõudurõõviva koostöö-vahekorra tõttu oli võimalik lähemalt produktiivseks, kahlematult meele tõelisel olemust, nende nõrkusitugevusi ning "initsiatiivide" võtteid, st. kuidas tuhandeid uusi isikuid kindlustuse-ideele võtta, teistelt kindlustusliisidelt kindlustusi üle võtta jne.

Olgu need read pühendatud ühele edukaimast tippteestest v.a organisatsiooniks 1936–1939, Elva-Nõo rajooni inspektoriit Hermann Kaldmaale, kuma ta isanimi oli olnud midagi rootsipärast, "bergiga" lõpus. Too isa oli nagu poegki, elukutselt kingsepp ning Eesti "punasel aastal" 1918/19 oli vanamees hakanud aktiivseks punaseks, sellena valgete poolt hukka mõistetud ning surmatud.

Kuid poja Hermann jures ei olnud märgata mingit "punast" hoiakut, vastupidu ta kuulus rühmapäälükuna kaitseliitlase ning rõõm oli näha teda kõlevoe ankrumehena võitmas Tartumaa malevõrkade vahelisel võistlusel Vapramäel.

Aratasin Hermannil saapatalu kopimast ning olemast kindlustusliisi "Tahu" kohapäälseks ebatähtsaks agendiks. Aitasin teda võtta üleriiklikku uskindlustusle hankevoistlust 250 kroonise auhinna eest aastal 1938 ning nurinate väitmiselks aitasin ka mu nelja edukamat rajooniinspektoriit: Kaastre-Võnna Otsat, Otepää rivaalitsevad Tankari-Silraku ning viist ka Jõgeva Mari Uusi tulla 2.–5. esikohale. Muidugi saavutas minu "peasindus" 1.000.– kroonise auhinna esikoha ka osakondade vahelisel võistlusel.

Ei või unustada minust kareda-

maloomulisema ja "tuffima" Hermann Kaldma hääsüdamlikku kiindumust aja hellameelsust, näiteks kord kevadel lumelagunemise-ajal tulles Lukelt mööda Unipiha muinaslinnust ringlevat teed oli kunagise kindlusekraavi paisust üle maantee murdnud tee lai ja umbes meetrisügavune veeoja. "Ega midagi, inspektoril tuleb ratsutada" — sõnas Hermann ning haaras mu linnahehkalossitud jalad oma turjale, sumades ise piiksirihmast saadik läbi veeoja.

Kuid Hermann suureks nõrkuseks olid naised, eriti võõrad abielunaised. Meie laiemalt-ringlevad kindlustusretked kahjaks üha soodustasid taolist uute "kergete" tutvuste teket. Lõppes sellega, et ta võitis ühe võrgutavalt-lüsedat talunaise enda juurde ning ajas oma ahtakse naise minema. Kuid pärast mõnekuulist armuulu pöördus too talunaine tagasi oma mehe ja laste juurde ning Hermann jäeti üksinda. See oli juba liig alandav mehe uhkele loomusele, ta tombas pikemat revolvri ning haavas end surmavalt.

Kuid enne seda oli too mu parim instruktor minu jaoks suure pruuni ümbrikusse sulgenud oma viimased surma-eelsed uus-kindlustused, kuuaruande ning raha — isegi rohkem kui vaja, nii et saldo jäi kindlustusliisi kassas tema kasuks. Otsisin selle eest sobiva pärga talukalmule. Kuid ei suutnud pidada pikka hauakõnet, ütlesin vaid: "See ülitugev, kuid hingelt õrn ning hell mees oli mitte vaid kaastõuline vaid ka mu isiklik sõber. Kuid ta oli kahjuks liig uhke alandavaks eluks. Olgu Kõigeim Kohtumõistja talle armuline!"

Hermann "portfell", s.o. ta kindlustus-vara langes ühele vabadussõja kangelasele ja mõisasidame omanikule. See mees tuli hulgaliselt uute suur-elukindlustustega. Võrtsjärve ida-aladelt veel pärast meie kindlustusliisi "surma", s.o. ülevõtmist kommunistlikele okupantide poolt, liidid rahvuslikult eesti rahuinimesed tahtsid oma viimaste rahade üleandmisega meile avaldada nagu oma viimset tänu ja tunnustust.

USA avab UNO ukseid Puna-Hiinal

WASHINGTON (VE) — President Nixon tegi mõõdund nädalal teatavaks 5-punktilise programmi, millega tahetakse parandada sidemeid Puna-Hiina ja mis peamiselt seisneb mõningate seniste kaubanduslike kitsenduste tühistamises. Uus programm näeb ette kiire protseduuri viisade andmisel isikule ja gruppidele, kes soovivad Hiinast USA-sse külla tulla.

Samuti võib nüüdsest peale kasutada tehingusi Hiinaga ameerika dollaride, USA valitsus koostab nimekirja mittesõjalisest kaupadest, milleid võib otseselt Hiinasse viia vedada ilma erilisentsita.

Uue programmi väljakuulutamine langes ajalalst ühte USA lautenuse-meeskonna ringreisiga Hiinas, ehkki valituse kinnitustel oli otsus kaubanduspoliitika muutmiseks tehtud juba varem.

Hiina peaminister Tshou En-lai kõneles Pekingis ameerika külalistele, märkides m.h., et see visiit on avanud "uue lehekülje Hiina-USA suhetes". Ta lisas, et edaspidi lastakse lähedamalt eisse ka USA ajakirjanikke, kellelede varem oli sissepääs suletud.

Endine Kanada diplomaatiline esindaja Hiinas, Chester Ronning, avaldas arvamist, et sidemete parandamine Hiina ja Puna-Hiina vahel avab Pekingi-režiimile ukseid ka Ühendatud Rahvaste Organisatsioon.

Londonist teatatakse, et Puna-Hiina ja Inglismaa vahel taastati jälle telefonühendus, mis katkes aastal 1949.

Koolipidu ja emadepäev Göteborgis

Göteborgi Eesti Algkooli traditsiooniline kevadpidu toimub käesoleva nädala reedel, 7. mail Gamlastadeni Medborgarhusis. Pidu algab õp. Karl Kooli palvuse ja sünnivõituga, mis on pühendatud peamiselt emadele, kuma kevadpeoga tähistatakse ühtlasi eesti emadepäeva. Emadele on pühendatud ka osa õpilaste ettekandeid. Samuti toimub emade austamine lilledega ja "Ema südamet" laulmisega.

Edasi jätkub kava, mis seekord on väga rikkalik ja vahelduv, õpilaste sõnalis-muusikaliste ettekannetega. Kavas on veel kaks näidendit, üks nendest. "Ühel kaunil suvepäeval", esitatakse nooremate klasside õpilaste poolt õpetaja Maria Suure juhatusele. Selle näidendi tegelased on nii mees kui ka koduloomad — tallest hundini. Aga olulist osa etendab ka "tegelane" Tigru oma majakesega.

Teise näidendi, kolmepildilise "Libele lööb jälle kella", etendavad V ja VI kl. õpilased. Selle on koostanud Arvi Moor Oskar Lutsu populaarse noorsooramatut "Kevade" I järgi. Tuntud tegelased Joosep Toots, Arno Tali, Tõnisson, kellamees Lible, Raja Teele jt. on kaastegevad. Näidendi lavastab koolijuhataja Eero Tarjus, kes kehatas ühtlasi kooliõpetajat Lauri. Nagu varem — nii kuulub ka seekord kevadpeo juure emalaud kodutehtud küpsiste ja kohviga.

■ Aprillikuu 27-ndal kuulutati Rootsi Gustafkirikus Kopenhaagenis Ain Suigusaar ja Agnete Lundin, mõlemad Huddingenist.

■ Jordaniast leiti VI-V aastatuhandest e. Kr. pärinev kiivitahvel, millel on kujutatud kassi käeli hoidvat naist. See leid lubab oletada, et kass kodustati juba ligi 8000 aastat tagasi.

Tänu kuulub emale. Pilt Göteborgi Eesti Algkooli kevadpeolt mõõdund aastal.

Televiisorite levik okupeeritud Eestis

Kuigi ühes hiljutises Tallinnas ilmuv "Rahva Hääles" pühendati Eestis müüdivate ja ostatevate raadioaparatuuride ja televiisorite vaatlusele pikk väeveeruline kirjutis, et selgu sellest kui palju on praeguses Eestis raadioid ja TV-sid. Kirjutisest selgub aga siiski, et raadioaparatuurid ja televiisorid müüki on aasta-aastalt suurenenud, kusjuures eelseisva viiasaastaku lõpus 1975 loodetakse aasta kestel müüa 74.000–7.000 raadiot ja 35.000–38.000 televiisori.

Need "loodetavad" arvud ei ole viie eelseisva aasta lõppedes aga kuigi suured, sest kõnesolevast "Rahva Hääle" kirjutisest selgub, et 1970. aastal olvad raadioaparatuurid müüdi ümmarguselt 70.000 ja televiisoreid 32.000. Kas need arvud on faktilised või mitte, seda testakse mudigui ainult Tallinnas ja Moskvas, kuid eemalt vaadatuna näivad need arvud küllalt küsitavad olevat.

Esitades mitmesuguseid andmeid ja arvusid raadioaparatuuride ja televiisorite leviku kohta Eestis, märgib kirjutise autor E. Valge, kes juhataja, et mõõdund aastal olvad Eestis elanikkonna kasutusse keskmiselt iga 1000 elaniku kohta 339 raadiot ja 191 televiisori. Seda märkides esitab autor paralleelseid andmeid teistest välisriikidest ja nimelt Soomest ja Prantsusmaalt, kuid mitte 1970. aasta kohta, vaid 1968. a. kohta, mil Soomes olvad iga 1000 elaniku 177 televiisori ja Prantsusmaal 151 televiisori. Et aastatel 1968–1970 Soomes ja Prantsusmaal TV-de üldarvuline levik kindlasti märgatavalt kõrge oli, jätetakse ütemata, sed siiski on lugejat kerge eksitsele viia, nagu oleks Eestis televiisorite levik suurem kui mujal.

Televiisorite müük Eestis olevat alanud 1955. aastal ning tõusnud haripunkti 1968. aastal, mil olevat müüdi 34.000 aparatu. Millega aga seda seletada, et mõõdund aasta lõpuks see langes 32-le tuhandele, jääb arusaamatuks, kuigi kirjutise autor kinnitab korduvalt, et TV-de müügi laienemine on seletatav majandusliku olukorra paranemisega elanikkonnas. Vast seisab TV-de müügi vähenemine selles, et müügil on ennekoike väikesema ekranaiga aparatuur, kuma uuemaid tüüpe — 65-sentimeet-

rilise ekranaiga aparatuur on vähe müügil. Pealegi on viimased üsna kallid ja paljudele lausa kätesaamatud, sest "Televiisor Elektron" maksub praeguse hinnaga Eestis 430 rubla ehk teiste sõnadega umbes nelja kuu teenistustasut.

Kõnesolevast "Rahva Hääle" kirjutisest raadioaparatuuride ja televiisorite vaatlusele pikk väeveeruline kirjutis, et selgu sellest kui palju on praeguses Eestis raadioid ja TV-sid. Kirjutisest selgub aga siiski, et raadioaparatuurid ja televiisorid müüki on aasta-aastalt suurenenud, kusjuures eelseisva viiasaastaku lõpus 1975 loodetakse aasta kestel müüa 74.000–7.000 raadiot ja 35.000–38.000 televiisori.

Ülevaates tänapäeva Eesti raadio ja TV kohta leiab erilist allakirjutamist ka see, et elu mugavdamiseks soetatud "lüksusemiste" tunnevad kõik nende omajad ka paljud muret. Nimelt olevat tarvilik vähe-malt ühel korral kahe aasta kestel TV-d remondida, mis aga sageli on seotud paljude pahanduste ja pettumustega. Puuduvad vajalikud osad ja järjekorrad remontitöökojades olevat usumatuult pikad — mitte nädalate, vaid kuude pikkused. Ja seda kõike sellepärast, et remontijad olevat vähe, remontitöökojades veel vähem.